

Szakmai beszámoló

A Magyarország modern turizmusföldrajza

című OTKA kutatási program eredményeiről

A kutatás célja, a kutatási program rövid ismertetése

A turizmusföldrajz tudományos versenyképessége megtartásának, az oktatásban való elismertsége erősödésének, a kutatók döntéshozókészítésbe való intenzívebb bevonásának elengedhetetlen feltétele, hogy a diszciplína a korábbiaknál széleskörűbben tárja fel a turizmus és környezete jelenségeinek, kölcsönhatásainak és konfliktusainak térbeli összefüggéseit és az eredményeket rendszerbe foglalva közvetítse. A turizmusföldrajzot művelők körében már korábban elindult szemléletváltást a tudomány és az oktatás világa felé abban is kifejezésre kell juttatni, hogy a diszciplína hagyományain alapuló, annak értékeit őrző és felhasználó, ugyanakkor az eddig kevésbé hangsúlyozott problémák feltárására is vállalkozó szintézist állítunk össze, amely:

- integráltan tárja fel a magyarországi turizmus természeti, gazdasági és társadalmi környezetének az átmenet korában tapasztalható jelenségeit, kölcsönhatásait és azok térbeli aspektusait,
- bemutatja a turizmusnak, mint globális problémákat generáló jelenségnek a regionális és lokális szinteken való megjelenését és elősegíti a területi különbségek kezelését,
- megvizsgálja Magyarország turizmusában résztvevők csoportspecifikus magatartásának térbeli vonatkozásait,
- hozzájárul a turizmusföldrajz napjainkra elengedhetlenné vált profiltisztításához, a diszciplína továbbfejlődéséhez szükséges elméleti keretek fejlesztéséhez,
- tovább erősíti a geográfiai szemléletmód érvényesülését a hazai turizmuskutatásokban, a kutatási program lezárulását követően szakkönyv formájában történő publikálással támogatja a tudományosan megalapozott turizmusoktatás kiszélesítését.

A tervezett kutatás munkaterve éves bontásban

2004

Feltárni az ezredforduló turizmusföldrajzának helyét és szerepét a geográfia világában; nemzetközi kitekintést adni a legfontosabb kutatási irányzatokról és tudományelméleti kihívásokról. Megismerjük a diszciplína tudományos súlyát és feladatait napjaink rohamosan változó világában.

Bemutatni a hazai turizmusföldrajz fejlődéstörténetének állomásait az úti beszámolóktól a tudományos gondolkodásig. Először kapunk áttekintő képet a diszciplína kialakulásáról.

2005

Megvizsgálni és elemezni a turizmusföldrajz értelmezését, annak különböző interpretációit a magyarországi szakképzés és felsőoktatás gyakorlatában. Láthatjuk az eltéréseket és egyezéseket a kutatói társadalom eredményei és a képzésben oktatottak között.

A lehető legkomplexebb módon bemutatni és értékelni a magyarországi idegenforgalom infra-és szuprastrukturájában jelentkező területi különbségeket és az azokat befolyásoló tényezőket. Sokoldalú áttekintést kapunk a turizmus sikerében alapvető fontosságú létesítmények területi megoszlásáról.

Megvizsgálni hazánk gazdasági-társadalmi-politikai változásainak hatását az ország vendégforgalmának térbeli megjelenésére. Az egész országra kiterjedően – a regionális különbségeket kiemelve – kimutatjuk a forgalom csoportspecifikus sajátosságait.

2006

Átfogó képet adni az üdülőkörzetektől az idegenforgalmi régiókig a magyarországi turizmusfejlesztés területi rendszeréről. Elemzésre kerül a fejlesztés jogi, intézményi háttere és a gyakorlati munka, továbbá annak eredményei.

Elvégezni néhány kiválasztott, Magyarország turizmusában meghatározó szerepet játszó turisztikai termékek komplex földrajzi értékelését. Az egészségturizmus, a falusi turizmus, a konferenciaturizmus, a kulturális, az aktív és a bevásárlóturizmus tekintetében a termék modern, földrajzi szemléletű elemzésére kerül sor.

A vizsgálati eredményeket szintetizálni, a leendő szakkönyv nyomdai előkészítését és publikálását elvégezni. Megjelentetjük a “Magyarország modern turizmusföldrajza” c. szakkönyvet.

A tárgykörben kidolgozott elméletek, módszerek

- A megalkotott teoretikus keretek, előzmények

A turizmusföldrajz sikeres tárgyalásához, de leginkább a továbblépéshez elengedhetetlen mindazon elméleti alap rendszerezése, amely a turizmus megértését segíti, hozzájárul a közel egységes fogalmi rendszerben történő megközelítéséhez. A turizmus földrajzát csak úgy kutathatjuk, ha tisztában vagyunk magával a vizsgált jelenségnek a lényegével. Ebből kifolyólag *A turizmuselmélet alapjai* (Michalkó 2004) című könyv megírásával igyekeztünk rendszerezni azt a tudást, amelyet a hazai és a nemzetközi turizmuskutató társadalom a fogalomhasználat és a szemléletmód területén felhalmozott. Erre építve láttunk hozzá a kutatási program kimeneteként értelmezhető kéziratot eredményező kutatáshoz, amelynek nem titkolt célja a hazai turizmusföldrajzi tudás korszerűsítése volt.

A kutatás filozófiájának előzményei a 2005-ben megjelent *Turizmusföldrajz és humánökológia* (Michalkó 2005) című szakkönyvben érhető tetten, az ott leírtakból táplálkoznak, azokkal együttesen érvényesek. Ennek megfelelően az eddigi gyakorlattól eltérően nem egy pont-, vonal- vagy poligonszerű térbeli tudás elsajátítását tartjuk kívánatosnak, hanem annak a gondolkodásmódnak a kialakítását, amelynek segítségével ezek az ismeretek felfűzhetőek, rendszerezhetőek, az idegenforgalmi praxisban és az elméleti munkában hasznosíthatók.

A kutatási program címével azonos szakkönyv (Michalkó 2007) Magyarországra vonatkozóan körvonalazza a turizmusföldrajzi tudás mibenlétét, számos ábrával, táblázattal és fényképpel illusztrálva bizonyítja, hogy az akadémiai kutatások eredményei problémamentesen fogyaszthatók a felsőoktatás számára. Modernsége abban áll, hogy elsősorban nem a lexikális ismeretek közvetítésére épít, hanem a turizmusföldrajzi tudás szerveződésének, vagyis egyfajta gondolkodásmódnak az elsajátítására helyezi a hangsúlyt. Értelmezésünkben a turizmusföldrajzi tudás nem a tények pusztá ismerete, hanem a róluk való gondolkodás képessége, ennek elsajátításában segíti olvasóját a könyv.

- Módszertani elemek

A kutatási munkatervnek megfelelően áttekintésre és témaspecifikus elemzésre került a hazai és a nemzetközi turizmusföldrajzi szakirodalom. A feldolgozás és értékelés során arra helyeztük a hangsúlyt, hogy választ kapjunk, mely külföldi egyetemek és intézetek tekinthetők a kutatások legfontosabb műhelyeinek, kik azok a szerzők, akik meghatározó

mértékben formálják napjaink turizmusföldrajzi tudását és melyek azok az irányzatok, amelyek hatással vannak a kutatók témaválasztására. Az elvégzett belföldi vonatkozású elemzések a magyarországi turizmusföldrajz fejlődéstörténetére irányultak, az útikönyvekben tetten érhető tudáselemektől egészen az OTKA által támogatott tudományos programokig áttekintettük az elmúlt évszázad eredményeit.

Egy nemzetközi közvélemény-kutató intézet, a TNS magyarországi képviselőjével kialakított kiváló munkakapcsolatnak köszönhetően – a mostoha gazdálkodási körülmények ellenére – sikerült egy 1000 fős reprezentatív mintán (omnibusz kutatás keretében) a magyar lakosság turizmusföldrajzi tudásának első ízben történő számbavételét elvégezni. Ehhez egy 12 kérdésből álló standard kérdőívet készítettünk, amelyben – a problémához igazodva – döntően nyitott kérdések szerepeltek, ennek köszönhetően sikerült a megkérdezettek valós tudásáról képet alkotni.

A hazai felsőoktatással meglévő kiváló munkakapcsolatok folyamodványaként több empirikus kutatásba is sikerült „becsempészni” a turizmusföldrajz újszerű felfogásának bizonyítékát jelentő kérdéseinket. Így lehetőségünk volt a Kodolányi János Főiskola Turizmus Tanszéke által lebonyolított, 2400 magyar lakos bevonásával zajló kérdőíves vizsgálatban is részt venni, amely elsősorban a hazai lakosság vásárlással összefüggő mobilitására koncentrált. Többek között feltártuk a termékbemutatókhoz kapcsolódó, azokkal szoros szimbiózisban élő utazásokat, majd rávilágítottunk a távolság, az ár(kedvezmény) és az utazási motiváció korábban nem vizsgált összefüggéseire. A súlyozással utólagosan reprezentatívva tett vizsgálat arra is lehetőséget biztosított, hogy a bevásárlóturizmus problematikáját a nemi szerepek szerinti megközelítésben is értékelhessük.

A másik, empirikus kutatásban való részvételre az MTA Földrajztudományi Kutatóintézetben nyílt lehetőség, ahol a „A taxi közlekedés szerepe Budapest nemzetközi turizmusában” elnevezésű programhoz kapcsolódtunk. A vizsgálat során arra kerestük a választ, hogy a turizmusföldrajz által megkerülhetetlen közlekedési infrastruktúra eddig még nem tárgyalt szegmense, a taxi hogyan befolyásolja egy nagyváros vendégforgalmát, mikro szinten milyen mozgásokat és térreleváns magatartásformákat indukál. A 300 taxisofőrré kiterjedő vizsgálat során az OTKA programban elsősorban a külföldi turisták útvonalaira, taxizási szokásaira és az infrastruktúra területi sajátosságaira kaptunk választ.

A falusi turizmussal kapcsolatos ismeretek pontosítása, árnyalása érdekében négy Baranya megyei községben (Szászvár, Vékény, Magyaregregy, Kárász) kérdőíves felmérést végeztünk az ott található falusi szállásadók körében, a 30 válaszadó információi alapján sikerült bővebb képet szerezni a hazai vidékfejlesztés és a turizmus kapcsolatáról.

A turizmusföldrajznak a bolognai folyamat keretében átalakuló idegenforgalmi felsőoktatásban játszott szerepe feltárása és a turizmusföldrajzi tudás fontosságának bemutatása érdekében interjúkat készítettünk 10 magyar egyetem és főiskola érintett tanszékein, ahol a turizmusföldrajzi kurzusok tartalmi mivoltára és az oktatás személyi feltételeire fókuszáltunk.

A turizmusföldrajzi tudás társadalmi visszatükröződésének felmérése érdekében megkerestük az egyik legnépszerűbb televíziós vetélkedő, a Legyen Ön is Milliomos szerkesztőségét, akik átadták számunkra a 2001-2005 közötti időszak teljes, földrajzi kérdéseket tartalmazó adatbázisát, amelynek tartalomelemzését, értékelését elvégeztük.

A KSH-val való együttműködés keretében 2005-re vonatkozóan sikerült összeállítani egy olyan teljes körű adatbázist, amely a magyarországi idegenforgalmi szuprastruktúra és a vendégforgalom legkülönbözőbb összefüggéseinek elemzését tette lehetővé a településtől egészen a regionális szintig.

A Magyar Államkincstártól bekért 2004. évi adatok alapján elemeztük az egyes települések önkormányzatai által kivetett idegenforgalmi adó és a település valós idegenforgalmi szerepe közötti összefüggéseket. Az adatbázis lehetővé tette, hogy a vendégek

tartózkodása utáni és az üdülőingatlanok után befizetett adó alapján is elvégezzük az összehasonlítást.

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia és az Országos Területfejlesztési Konceptió háttérmunkálataiba való bekapcsolódás lehetővé tette, hogy a turizmuspolitika 1990 előtti és azt követő folyamatainak társadalmi és gazdasági következményeit, illetve azok térbeli aspektusait vizsgáljuk.

Az elért eredmények

A Magyarország modern turizmusföldrajza című szakkönyv felépítése

(Megjelenés: 2007 áprilisában a Dialóg Campus Kiadó gondozásában, Csordás László lektorálásával)

Tartalom

Bevezetés

1. A turizmusföldrajz mint diszciplína
 - 1.1. A turizmusföldrajz tárgya
 - 1.2. A turizmusföldrajz diszciplináris kapcsolatai
 - 1.2.1. A turizmusföldrajz helye a földtudományok rendszerében
 - 1.2.2. A turizmusföldrajz illeszkedése más tudományágakhoz
 - 1.3. A turizmusföldrajz a kutatás fókuszában
 - 1.3.1. Nemzetközi kitekintés
 - 1.3.2. A magyarországi kutatás műhelyei
 - 1.4. A turizmusföldrajz oktatásának sajátosságai
 - 1.4.1. Felsőoktatás
 - 1.4.2. Szakképzés
2. A turizmusföldrajzi tudás
 - 2.1. A turizmusföldrajz hétköznapi visszatükröződése
 - 2.2. A turizmusföldrajz ismeretelméleti sajátosságai
 - 2.3. A turizmusföldrajzi tudás felépítése
 - 2.4. Amit egy turizmusföldrajzosnak tudni kell
3. A turizmusföldrajz tértudományi vonatkozásai
 - 3.1. A turizmus térbeli metaforái
 - 3.1.1. A híd szerep
 - 3.1.2. A kapu szerep
 - 3.2. A tér mint a turizmusorientált gondolkodás alkotóeleme
 - 3.2.1. A turizmus erőforrásai
 - 3.2.2. A turisztikai potenciál
 - 3.3. A mobilitást meghatározó turizmusföldrajzi tényezők
 - 3.3.1. Az irány
 - 3.3.2. A távolság
 - 3.3.3. Az idő
 - 3.4. A jó helyek
 - 3.4.1. Turizmusorientált földrajzi nevek
 - 3.4.2. Földrajzi nevek a turizmusiparban
 - 3.4.3. A terméknév turizmusföldrajzi vonatkozásai
 - 3.4.4. A történelem és a kultúra turizmusföldrajzi ikonográfiája
 - 3.4.5. A Magyarország-imázs földrajzi elemei
4. Tér és turizmus
 - 4.1. A perifériák turizmusa

- 4.2. Turizmus a határok mentén
- 4.3. A turizmus metaterei
 - 4.3.1. A szakrális tér
 - 4.3.2. Az etnokulturális tér
 - 4.3.3. A szimbolikus tér
 - 4.3.4. Az informális tér
 - 4.3.5. A virtuális tér
- 4.4. A turizmus területi szintjei
 - 4.4.1. A közigazgatási szint
 - 4.4.2. A területfejlesztési szint
 - 4.4.3. A funkcionális szint
- 5. A turizmus földrajzi környezete Magyarországon
 - 5.1. Természetföldrajzi környezet
 - 5.1.1. A fekvés
 - 5.1.2. A domborzat
 - 5.1.3. A felszíni és a felszín alatti vizek
 - 5.1.4. Az éghajlat
 - 5.1.5. A természetes növény- és állatvilág
 - 5.2. Társadalomföldrajzi környezet
 - 5.2.1. A népesség
 - 5.2.2. Az infrastruktúra
 - 5.2.3. A gazdaság
- 6. A turizmus szuprastruktúrájának földrajza
 - 6.1. Az elsődleges szuprastruktúra
 - 6.1.1. A kereskedelmi szálláshelyek
 - 6.1.2. A magán szálláshelyek
 - 6.1.3. A vendéglátóhelyek
 - 6.1.4. Az üdülők
 - 6.2. A másodlagos szuprastruktúra
 - 6.2.1. A kiskereskedelem
- 7. A vendégforgalom tér- és időbeli vonatkozásai
 - 7.1. A nemzetközi turizmus
 - 7.1.1. A rendszerváltozás előtti évek nemzetközi vendégforgalma
 - 7.1.2. Nemzetközi vendégforgalom a rendszerváltozás után
 - 7.2. A belföldi turizmus
 - 7.2.1. A rendszerváltozás előtti évek belföldi vendégforgalma
 - 7.2.2. Belföldi vendégforgalom a rendszerváltozás után
 - 7.3. Magyarország turisztikai desztinációi
 - 7.3.1. A legforgalmasabb települések
 - 7.3.2. A legtöbb idegenforgalmi adót beszedő települések
- 8. A turisztikai termékek földrajza
 - 8.1. A turisztikai termékek térbeli sajátosságai
 - 8.2. A térorientált turisztikai termékek
 - 8.2.1. A városi turizmus
 - 8.2.2. A falusi turizmus
 - 8.2.3. Az ökoturizmus
 - 8.3. Az egészségturizmus földrajzi sajátosságai
 - 8.4. A kulturális és örökségturizmus földrajzi sajátosságai
 - 8.5. A bevásárlóturizmus földrajzi sajátosságai

Referenciák, hivatkozások

Konferenciák, ahol a részeredmények bemutatásra kerültek:

Nemzetközi konferencia

Illés, S. – Michalkó, G. 2004: Foreigners in the Hungarian estate market. „*Demográfiai folyamatok napjainkban*” c. nemzetközi konferencia. MTA IX. Osztály Demográfiai Bizottsága – KSH Népeségtudományi Kutatóintézet – Francia Nyelvű Demográfusok Nemzetközi Szervezete (AIDELF–Association Internationale des Demographes de Langue Francaise). MTA Székház.

Michalkó, G. – Illés, S. 2004: The role of migration in tourism in Hungary: an interdisciplinary reinterpretation. *IGU Pre Congress Meeting*, Geography of Leisure and Tourism Research Group. Loch Lomond. Nagy-Britannia.

Michalkó, G. 2005: Who wears the pants? Hungarian females in the international shopping tourism. International Congress the Spatial Impact of Human Mobility. *IGU Commission on Global Change and Human Mobility*. Pescara. Olaszország.

Michalkó, G. – Fotiadis, A. 2006: The role of rural tourism in assuring the sustainable development of agrarian territories: comparing the Greek and Hungarian prospects. *International Conference of Trends, Impacts and Policies on Tourism Development*. Hellenic Open University. Amoudara–Görögország.

Michalkó, G. – Rátz T. 2006: The Role of the Tourist Milieu in the Social Construction of the Tourist Experience. *XVI. World Congress of Sociology*. Durban–South-Africa. International Sociology Assotiation.

Hazai konferencia

Michalkó G. – Vizi I. 2004: Turizmusföldrajzi látlelet a Balatonról. *Magyar Földrajzi Társaság 57. vándorgyűlésének „A Balaton és környéke földrajzi-környezeti kérdései” címmel megrendezett tudományos ülészsaka*. Keszthely.

Michalkó G. 2004: Az útikönyvtől a tudományig: a magyarországi turizmusföldrajz modernizációja. *II. Magyar Földrajzi Konferencia*. Szegedi Tudományegyetem. Szeged.

Michalkó G. 2006: A magyar társadalom turizmusföldrajzi tudása. *III. Magyar Földrajzi Konferencia*. Magyar Tudományos Akadémia. Budapest.

Michalkó G. 2006: A turizmusföldrajzi tudás új dimenziói. *Magyar Földrajzi Társaság Gazdaság- és Társadalomföldrajzi Szakosztály ülése*. Budapesti Corvinus Egyetem. Budapest

Az OTKA támogatásának feltüntetésével megjelent publikációk és az azokra kapott hivatkozások:

Michalkó G. 2004: A határ menti bűncselekmények turizmusföldrajzi aspektusai Magyarországon. In: Hautzinger Z. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények 3*. Tanulmányok

a „Magyar határellenőrzés–európai biztonság” című tudományos konferenciáról. Pécs. p. 189-200.

Michalkó G. 2004. Az MTA Földrajztudományi Kutatóintézet szerepe a magyarországi turizmus kutatásban. *Turizmus Bulletin*. 8. 4. pp. 54-57.

Michalkó G. 2005: *Turizmusföldrajz és humánökológia: fejezetek a természet, a társadalom és az ember turizmushoz fűződő viszonyáról*. MTA FKI – Kodolányi János Főiskola, Budapest – Székesfehérvár. 213 p.

1. Illés, S. 2005: Elderly immigration to Hungary. *Migration Letters*. 2. 2. pp. 164-169.
2. Patkós Cs. 2005: Turizmusfejlesztési lehetőségek az észak-magyarországi régióban. In: (Szerk: Süli-Zakar I.) "Tájak - régiók - települések..." : tisztelegés a 75 éves Enyedi György akadémikus előtt. Debrecen, Didakt. p. 122-127.
3. Abonyiné P. J. 2006: Az infrastruktúra és a turizmus néhány összefüggése. In: Kókai S. (szerk.) Földrajz és turizmus – tanulmánykötet Dr. Hanusz Árpád 60. születésnapjának tiszteletére. Nyíregyháza. Nyíregyházi Főiskola. p. 15-23.
4. Aubert A. – Tóth J. 2006: A turizmusföldrajz helye és lehetőségei a földrajztudományban. In: Kókai S. (szerk.) Földrajz és turizmus – tanulmánykötet Dr. Hanusz Árpád 60. születésnapjának tiszteletére. Nyíregyháza. Nyíregyházi Főiskola. p. 25-36.
5. Pristyák E. 2006: Adatok a Szatmár-Beregi síkság falvainak turisztikai szempontú tipizálására. In: Kókai S. (szerk.) Földrajz és turizmus – tanulmánykötet Dr. Hanusz Árpád 60. születésnapjának tiszteletére. Nyíregyháza. Nyíregyházi Főiskola. p. 279-290.
6. Kozma G. 2006: Place Marketing. Kossuth Egyetemi Kiadó – Debreceni Egyetem. Debrecen. 166 p.
7. Rátz T. 2006: A karácsony szerepe a magyar lakosság utazási magatartásának befolyásolásában. *Turizmus Bulletin*. 10. 4. pp. 3-12.

Michalkó G. 2004: *A turizmuselmélet alapjai*. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár. 218 p.

8. Rátz T. – Patterman L. 2004: A karácsony mint turisztikai attrakció. *Turizmus Bulletin*. 8. 3. pp. 18-25.
9. Császár L. 2004: Diktatúrák hagyatéka mint idegenforgalmi vonzerő. *Turizmus Bulletin*. 8. 3. pp. 26-37.
10. Kozma G. 2005: Terület-és településmarketing. Kossuth Egyetemi Kiadó – Debreceni Egyetem. Debrecen. 175 p.
11. Kocsis K. 2005: Változó vallási térszerkezet, szekularizáció és vallási újjáéledés a 20. századi Kárpát-medecében. *Földrajzi Értesítő*. 54. 3-4. pp. 285-316.
12. Kiss É. 2005. Az Európai Unió a XXI. század elején. Bp. Akadémiai K. 462 p.
13. Dávid L. – Baros Z. 2006. A globális klímaváltozás hatása a turizmusra. *Gazdálkodás*. 50.15. Különkiadás. pp. 82-91.
14. Rátz T. 2006: Az éghajlati és időjárás tényezők szerepe a Balaton mint turisztikai desztináció környezeti állapotára vonatkozó látogatói észlelések alakulásában. In: III. Magyar Földrajzi Konferencia. CD. (ISBN: 963 9545 12 0) p. 1-10.
15. Kozma G. 2006: Place Marketing. Kossuth Egyetemi Kiadó – Debreceni Egyetem. Debrecen. 166 p.
16. Rátz T. – Kiss R. 2006: A golfozás mint aktív turisztikai tevékenység Magyarországon. *Magyar Sporttudományi Szemle*. 7. 3. pp. 22-26.
17. Aubert A. – Tóth J. 2006: A turizmusföldrajz helye és lehetőségei a földrajztudományban. In: Kókai S. (szerk.) Földrajz és turizmus – tanulmánykötet Dr. Hanusz Árpád 60. születésnapjának tiszteletére. Nyíregyháza. Nyíregyházi Főiskola. p. 25-36.
18. Rátz T. 2006: Mindenszentek és halottak napja szerepe a magyar lakosság utazási magatartásának befolyásolásában. *Turizmus Bulletin*. 10. 3. pp. 27-35.
19. Vofkori L. 2006: Románia turizmusföldrajza. PRO-PRINT Könyvkiadó, Csikszereda, 367. p.
20. Bolgár B. E. 2006: A síturizmus jellemzői és hatásai Kisbányán. In: III. Magyar Földrajzi Konferencia. CD. (ISBN: 963 9545 12 0) p. 1-8.
21. Rátz T. 2006: Az éghajlati és időjárás tényezők szerepe az utazási magatartás befolyásolásában. *Turizmus Bulletin*. 10. Különszám. pp. 42-53.
22. Rátz T. 2006: A húsvét szerepe a magyar lakosság utazási magatartásának befolyásolásában. *Turizmus Bulletin*. 10. 1. pp. 30-38.

23. Rátz T. 2006: Interpretation in the House of Terror, Budapest. In: Smith – Robinson (eds.) Cultural Tourism in a Changing World: Politics, Participation and (Re)presentation. Channel View Publications. Clevedon. p. 244-256
24. Berki M. – Gonda T. 2006: A kulturális turizmus magyarországi városi helyszíneinek pozícionálása. *Földrajzi Értesítő*. 55. 1-2. pp. 127-140.

Michalkó G. – Vizi I. 2004: A Balaton borturizmusának földrajzi vizsgálata. *Földrajzi Közlemények*. 52. 1-4. pp. 31-42.

Michalkó, G. 2005: Zusammenhang zwischen Kriminalität und Tourismus in Ungarn. *Europa Regional*. 13.2. pp. 76-82.

Michalkó G. 2005. Virtuality and gaining experience in shopping tourism: shopping habits of Hungarians abroad. In: Hammam, A. (ed.) 1st International conference on challenges of regional and market integration for tourist destinations. October 6 University. Giza–Egypt. p. 182-190.

Michalkó G. 2005: A humánökológia szerepe a magyarországi turizmusföldrajz modernizációjában. *Turizmus Bulletin*. 9. 1. pp. 32-42.

Michalkó G. 2005: A Tisza-tó turisztikai potenciálja. *Földrajzi Értesítő*. 54. 1-2. pp. 129-147.

Michalkó G. 2005: A turisztikai miliő földrajzi értelmezése. *Tér és Társadalom*. 19. 1. pp. 43-63.

25. Bokor J. – Nagyvárad K. 2005: A turisztikai nevelés helyzete Vas megye általános iskoláiban. Iskolai testnevelés és sport. 28. pp. 28-31.

Michalkó, G. – Rátz, T. 2006: Typically female features in Hungarian shopping tourism. *Migracijske i etnicke Teme*. 22. 1-2. pp. 79-93.

Michalkó G. – Szalai K. – Szépvölgyi E. – Kiss R. 2006: Diskurzus a turizmusföldrajzi tudás mibenlétéről. In: Csorba P. (szerk.) *Egy szakmai életút eredményei és színhelyei. Tiszteletkötet Martonné dr. Erdős Katalin 60. születésnapjára*. Debreceni Egyetem, Tájvédelmi és Környezetföldrajzi Tanszék. Debrecen. p. 255-272.

Michalkó G. – Szalai K. – Vizi I. 2006: Virtualitás kontra élményszerzés: a magyar turisták vásárlási szokásai külföldön az elektronikus kereskedelem korában. In: Kókai S. (szerk.) *Földrajz és turizmus*. Nyíregyháza. Nyíregyházi Főiskola. p. 257-267.

Michalkó G. 2006: A táj idegenforgalmi interpretációja. In: Csorba P. (szerk.) *Tájökológia*. Dialóg Campus. Budapest–Pécs. (Közlésre elfogadva)

Michalkó G. 2006: *Magyarország modern turizmusföldrajza*. Dialóg Campus. Budapest-Pécs. (Megjelenés alatt)

Illés, S. – Michalkó, G. 2006: The relationship between international tourism and migration in Hungary. *Tourism Geographies* (Közlésre elfogadva)

A kutatási téma további lehetséges irányai, az eredmények felhasználásának, hasznosításának lehetőségei

- A Magyarország turizmusföldrajzával legkülönbözőbb munkaszerepekben (kutatóként, oktatóként, hallgatóként, döntés-előkészítőként, tanácsadóként vagy a turisztikai praxisban dolgozóként) kapcsolatba kerülők olyan rendszerezett, a formálódó turizmustudomány nomenklatúrájához illeszkedő, korszerű vizsgálati módszerekkel és eredményekkel találkozhatnak, amelyeket alapkutatásként értelmezve tanulmányaik, értekezéseik, alkalmazott vizsgálataik (házi dolgozat, szakdolgozat, hatástanulmányok, fejlesztési koncepciók) során sikerrel hasznosíthatnak.
- A szakkönyv hozzájárulhat ahhoz, hogy a turizmussal kapcsolatban észlelt – akár új, akár ismert, de eddig nem kutatott – jelenségek térbeli összefüggéseinek bemutatásával impulzust adjunk a turizmussal összefüggő problémák feltárására vállalkozó tudományágak (pl. közgazdaságtan, szociológia, néprajz, pszichológia) képviselőjének új kutatási témák felvállalására.
- A könyvet várhatóan az idegenforgalmi felsőoktatás teljes vertikumában hasznosítani fogják. A turizmus-vendéglátás szak követelményrendszerét szabályozó dokumentum előírja a Magyarországra vonatkozó földrajzi ismeretek elsajátítását, de az idegenforgalmi szakmenedzser képzésben is kivétel nélkül jelen vannak a turizmusföldrajzhoz kötődő tudást tárgyaló kurzusok. A földrajz alapszakot akkreditált főiskolák és egyetemek közül több intézményben is beindították az idegenforgalmi szakirányt, amely képzésben résztvevő hallgatók minden bizonnyal keresletét jelentik majd a könyvek.

A hasznosításban érintett intézmények:

Turizmus-vendéglátás szakon	Idegenforgalmi szakmenedzser szakon
Berzsenyi Dániel Főiskola, Budapesti Gazdasági Főiskola, Dunaújvárosi Főiskola, Eszterházy Károly Főiskola, Kaposvári Egyetem, Kodolányi János Főiskola, Károly Róbert Főiskola, Nyíregyházi Főiskola, Nyugat-magyarországi Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szolnoki Főiskola, Tomori Pál Főiskola, Veszprémi Egyetem	Budapesti Corvinus Egyetem, Budapesti Gazdasági Főiskola, Heller Farkas Főiskola, Harsányi János Főiskola, Kodolányi János Főiskola, Károly Róbert Főiskola, Nyugat-magyarországi Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szolnoki Főiskola, Veszprémi Egyetem
Földrajz alapképzési szakon	
Debreceni Egyetem, Nyíregyházi Főiskola, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem	

Budapest, 2007. február 15.

Dr. Michalkó Gábor
témavezető